

Jetisýý ýniversiteti

ALMATY OBLYSTYQ QOĞAMDYQ-SAIASI JASTAR GAZETI

АЛМАТИНСКАЯ ОБЛАСТНАЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ МОЛОДЕЖНАЯ ГАЗЕТА

СӘУІР АЙЫ – ФЫЛЫМ АЙЫ

СӘУІР АЙЫНДА
ЕЛ БОЛЫП ФЫЛЫМ
ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ
КҮНІН АТАП ӨТТИК.
КҮНТІЗБЕДЕГІ БҮЛ
ДАТА КЕЗДЕЙСОҚ
ТАНДАЛМАҒАН. 12 СӘУІР
– ФЫЛЫМ АКАДЕМИЯ-
СЫНЫң ТҮҢФЫШ
ПРЕЗИДЕНТІ, ҚӨРНЕКТІ
ФАЛЫМ-ГЕОЛОГ ҚАНЫШ
СӘТБАЕВТЫң ДУНИЕГЕ
КЕЛГЕН КҮНІ.

Халықаралық фылыми-практикалық онлайн-конференция материалдарының жинағында жарияланбақ.

Конференцияның негізгі мақсаты: жас манадар мен студенттердің фылыми жұмысқа тарту, шығармашылық өлеуетін дамыту.

Пленарлық отырысқа еліміздің жетекші университеттерінен жас ғалымдар қатысып, баяндама жасады. Алғаш болып сөз тізгіндеген әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың Биомедицина фылыми-зерттеу орталығының директоры, PhD Әлібек Үйдірысұлы Қазақстанның фылыми-зерттеу нәтижелерін, сандық және сапалық есүін жіктең көрсетті.

Семей қаласындағы Элихан Бекейхан университеттінің доцент м.а., PhD Бибігул Оспанова «ҚР ЖКО-дағы инклюзивті білім беру мәселелері» тақырыбын қаузады.

Сондай-ақ, колledge студенттерінің көсіби құзыреттілігін қалыптастыру, StartUp жобаларын дамыту, биология сабабын case-study технологиясымен оқытудың тиімділігі, Жаңартылған білім беру жүйесінің басты сипаты және бағыты бойынша баяндама жасалып, талқыланды.

Фылым айы аясында Жаратылыштану жогары мектебі, Техникалық фылымдар жогары мектебі, Жетісу облысы физикалық қоғамның үйімдастыруымен «Заманауи

физиканың өзекті мәселелері» тақырыбында форсайт-конференция өтті.

Мектеп, колledge және жогары оқу орнында физика пәнін оқыту әдістемесін жетілдіру мақсатында өткізілген бұл іс-шараға жас ғалымдар, PhD докторанттар мен Жетісу облысының физика пәні мұғалімдері қатысты.

Кездесу барысында тьюторлар заманауи жағдайда кадрларды даярлау мәселелерін көтеріп, фылымның соңғы жетістіктерінің негізгі бағыттарын, физиканың өзекті тақырыптары бойынша жасалған зерттеулерді талқылады.

«Бүгінгі беймәлім фарыш», «Жаңа заманға – жаңа маман», «Мектептегі физика курсы бағдарламасының ерекшеліктері», «Педагогикалық процесте робототехниканы қолдану» сынды баяндамалар оқылып, көпшілікке білім жүйесіндегі ауқымды өзгерістер жайлы тың ақпараттар ұсынылды.

Шарда соңында конференция қатысушыларына тәжірибесімен бөлісіп, көсіби шеберлігін танытқаны үшін сертификат табысталды.

Фылым айында «Студенттік фылым: 2022 жылдың қорытындылары» атты дәңгелек үстел өтті.

Дәңгелек үстелдің спикерлері фылым сала-

сында инновация мән оң өзгерістер туралы өз ойларын ортаға салды. Жаратылыштану жогары мектебі деканының фылыми жұмыс жөніндегі орынбасары, магистр Эйгерім Абдулаева Қазақстандағы фылымды дамытудың өзекті мәселелеріне тоқталды.

Шарада фылыми жұмыс жөніндегі проректор Алефтина Бақтаулова университеттің фылыми жетістіктерін атап өтті.

Ол өз сезінде өткен жылы білім орда-сында Жаратылыштану бағыты бойынша постдокторантурасы ашылғандығын, фылыми зерттеулердің қолдау мақсатында биыл 4 халықаралық фылыми-практикалық конференция үйімдастырылғанын жеткізді.

Конференция нәтижесінде 30-дан астам фылыми мақала жарық көріп, «Scopus» және «Web of Science» халықаралық мәліметтер базасына енген.

Сондай-ақ, проректор «Горизонт» бағдарламасы бойынша Еуропалық Одақтың қолдауымен 2 халықаралық жоба орындалып жатқанын айтты.

«Фылым айында» университет фылымын дамытуға қосқан үлестері үшін жогары мектеп декандары, студенттер мән жетекшілері Фылым және жогары білім министрлігінің, университет ректорының Құрмет грамматасымен марапатталды.

ЖУ-ДА ЖАҢА
МАМАНДЫҚ АШЫЛАДЫ

2 бет

Мерімле
қүйдің аласы

4 бет

Әлияе поэзиясындағы
мәлдір арина

6 бет

В ЗДОРОВОМ ТЕЛЕ-
ЗДОРОВЫЙ ДУХ

8 стр.

ЖУ-ДА ЖАҢА МАМАНДЫҚ АШЫЛАДЫ

Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісү университетті Талдықорған акционерлік электрорежүелерінің тасымалдау компаниясымен меморандумға қол қойды.

Басқарма терағасы Серік Демидовтың айтуынша «ТАТЭК» АҚ Жетісү облысында электр энергиясын беруді және бөлуді жүзеге асыратын бірден-бір өнірлік электржелілік компания. Оның құрылымында 11 РЭҚ бар. Алайда өнірімізде радиотехник, инженер-электрик маманы тапшы.

Сондықтан, аймақтық ЖОО-мен бірігіп, мәселені тиімді шешудің жолын қарастыруды. Осы орайда, кәсіпорын басшысы «ТАТЭК» оқу полигонында практикалық сабактар өткізуге болатынын айтып, кадр даярлау ісінде нәтижелі жұмыс жасайтынына сенім білдірді.

Жында Жетісү университеттің Басқарма

терағасы – Ректор Қуат Баймырзаев жаңа оқу жылынан бастап Техникалық ғылымдар жогары мектебінде «Радиотехника» және «Инженер-электрик» мамандықтары ашылатынын айтты.

Сондай-ақ, ректор екі жақты меморандум барысында жыл сайын өнірімізде сұранысқа ие техникалық сала бойынша жаңа мамандықтар ашылып отыратынын жеткізді.

Ал маман даярлау үшін Түрк елінің Хаджеттепе университетінің қазақстандық филиалы құрылып, білікті оқытушыларды дәріс бермек. Лицензия берілгеннен кейін, жаңа мамандық бойынша облыс әкімінің арнайы гранты да бөлінетін болады. Оқу тілі ағылшын тілінде болғандықтан студенттер жогары курста білімдерін түрк елінде жалғастыра алады.

ЖУ ТЕАТРЫ ЖЕҢІМПАЗ!

Театр майталманы Бикен Римованың 100 жылдығына орай «Бикен Римова – Қазақ салнасының санлағы» атты облыстық байқау-фестивалі өткен болатын. Жетісү облысының мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасы, облыстық халық шығармашылығы орталығының үйімдастырылуымен өткен фестивальде облыстағы халықтық атағы бар және жаңадан құрылған 12 театр бақ сыйнады.

Мүсіреповше айтсақ, хас сұлудың көз жасында мөлдір өнер өлкесіне «халық», «құыршақ», «жастар», «аудан өнерпаздарынан құрылған» театрлар сайысқа түсіп, өз реpertуарларынан бір қойылым көрсетті.

Байқауға Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері Серік Нұрхалық бастаған – бекзат ендерді біркік көтіріп жүрген көсіби мамандар қазылық етті.

Бикен Римованың есімін ұлғықтап, рухына тағзым ету мақсатында үйімдастырылған өнер бейнесінде Жетісү университеттің жанынан құрылған «Жетісү музикалық Жастар»

театры оза шауып бас жүлдені қанжығалады. Қойылым режиссері Асхат Мадиевтың айтуынша, ол Александр Володинның «Кездесу мен қоштасу» пьесасын кездейсоқ таңдамаған. Бұл пьесса қазіргі қоғамның басты проблемасы отау құру және сол жас отауды сақтап қала алмау, яғни кездесіп жарасым табуынан ажырасып шешім табуы тез қоғам жайлай мәселені көтереді.

«Пьессаның жанры драма бағыты болса да, барынша түрлендіріп музикалық сүйемелдеумен әдемі мюзикл жасап шықтым. Театр – ұжымдық өнер. Онда бір емес бірнеше адамның енбегі бар. Жетісү музикалық жастар театрының құрамы студенттер мен I. Жансүгіров атындағы Жетісү университеттің бітірген түлектерден құралған. Театрның енді құрылып жатса да қоржынымыз тольып, жаңа басқан қадамызын халық көnlінен шығып жатыр. Қәсіби шеберлігі мен өмірлік тәжірибесі аз болса да жалындан тұрған шәкірттерім ездерінің осал еместігін дәлелдей алды», – дейді жас режиссер.

РУХАНИ ЖАҢЫРУ

БІЛІМНІҢ САЛТАНАТ ҚҰРУЫ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

«БОЛАШАҚА БАҒДАР: РУХАНИ ЖАҢЫРУ» АТТЫ БАҒДАРЛАМАЛАҮК ҚҰЖАТТАҒЫ ТАРАМДАЛЫП ЖІКТЕЛГЕН ӨЗЕКТІ МІНДЕТТЕРДІҢ ҚАЙ-ҚАЙСЫСЫ Да ЕЛМІЗ ҮШИН АСА МАҢЫЗДЫ. АЛАЙДА БІЛІМ-ҒЫЛЫМ САЛАСЫНЫҢ ӘКІЛ БОЛҒАНДЫҚТАН БІЗГЕ ЕҢ АЛДЫМЕН ОСЫ МАҚАЛАДАҒЫ БІЛІМ МӘСЕЛЕСІНЕ АРНАЛГАН «БІЛІМНІҢ САЛТАНАТ ҚҰРУЫ» АТТЫ АРНАЙЫ БӨЛІМІНІҢ ОРНЫ ЕРЕКШЕ.

Мұнда білімді, көзі ашық, көкірегі ояу болуға үмтүлу халқымыздың қанында бар иғі қасиет екені айтылған. «Болашақа бағдарламасына сәйкес мындаған жаңа старды әлемнің маңайдалды жоғары оқу орындарында оқытып даярлаганымызды, елімізде халықаралық деңгейдегі бірқатар университеттер ашылғанын, жалпы орта білім беретін зияткерлік мектептер жүйесін қылжастырылғанымыз көрсетілген.

Осы ретте «Рухани жаңыру» бағдарламасынан келіп туындаған «Президенттің бес әлеуметтік бастамасында» қазіргі таңдағы жоғары білім алушын қолжетімділігі мен ондағы білім саласын арттыру, ЖОО-ны басқару заңнамага, ЖОО жарғысына сәйкес дара басшылық және алқалық қағидаттарына сәйкес жүзеге асырылып жатыр. ЖОО-дағы басқару органдары олардың үйімдік-құқықтық нысанына және меншік нысанына қарай бақылау көңесі не месе директорлар көңесі, құрылупы заңнамага қайшы келмейтін өзге де басқару органдары болып табылады. Тиісінше, заңнама жоғары оқу орындарын басқару органдарының түрлерін таңдауда шектемейді. ЖОО 100% мемлекеттің қатысуымен КЕАҚ болып қайта құрылды. КЕАҚ — өз қызметінің негізі мақсаты ретінде табыс алушуды көзделмелейтін және алынған таза табысты бөлуді жүзеге асырмайтын коммерциялық емес үйім. Барлық алынған табыс жоғары оқу орынның дамытуға, атап айтқанда зертханалық базаны жабдықтауға; оқытушылардың жалақысын арттыруға; жоғары оқу орынның инфрақұрылымын дамытуға жұмсалады. Мемлекеттің 100% қатысуымен жұмыс істейтін барлық жоғары оқу орындарында директорлар көңесі құрылған, құрылымы мен штат саны бекітілген.

Жоғары оқу орындарының КЕАҚ-қа көшүй жоғары білім берудің барлық жүйесін дамытудағы жаңа кезең деп айттымызға болады. Академиялық дербестік студенттердің

сапалы білім алуға тың серлін туғызғаны атап өтіміз керек. Сондықтан да жоғары білімнің қолжетімділігін арттыруды Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2022 – 2026 жылдарға арналған тұжырымдамасы қабылданды.

Соңғы жылдарды жоғары және жоғары оқу орынан кейінгі білім айтартылғайтай қолжетімді. Бакалавриат бағдарламаларына бөлінген грант саны есті, магистратура, докторантураға белінегін грант саны артты. Бүгінгі таңда дайындықтың педагогикалық бағыттарына, инженерлік, өңдеу және құрылым салаларына, IT бағыттарына ерекше көңіл бөлінді. «Рухани жаңыру» бағдарламасын іске асыру шенберінде 2017 – 2020 жылдарды қоғамдық және гуманитарлық ғылымдарды дамыту жөніндегі «Жаңа гуманитарлық білім. Қазақ тіліндегі 100 жаңа оқулық» жобасы іске асырылды. Аударылған оқулықтар «Философия», «Мәдениеттану», «Экономика», «Педагогика және психология», «Әлеуметтану», «Тарих», пәндерін оқыту кезінде базалық әдебиет ретінде қолданылады, бұл «Мәңгілік ел» жалпылттық идеясын, креативті және инновациялық дағдыларды дамытуға бағытталған жаңа білімді алуға мүмкіндік береді. Біздін еліміздің жастарына тәрбиелі, бәсекеге қабілетті болуға мүмкіндік береді.

Еліміздің ертеңі, мемлекеттіміздің жарқын болашағы білімді де білгір жастардың қолында. Елдің ертеңге деген сенімі де жастардың мойнында. Қай заманда болмасын қоғамның қозғаушы күші – жастар. Біздін еліміздің жастары тәрбиесі мен білім мықты болса еліміздің болашағы жарқын болатыны сөзсіз.

Д. БЕКЕЖАНОВ,

Құқық және экономика жоғары мектебінің құқық саласы бойынша білім беру бағдарламасынан қауымдастырылған профессор м.а. философия докторы (PhD).

ЖАЗФЫ «ПРЕЗИДЕНТТІК ТЕСТ» ЖАРЫСЫ ӘТТИ

Салауатты өмір салты – бұл ең өүелі денсаулықты сақтауға және нығайтуға бағытталған сауықтыру жолындағы белсенділік іс-әрекет. Адамның өмір салты өздігінен қалыптаспайды, ал салауатты өмір салты өмір сүру барысында мақсатты түрде қалыптасады. Біздің де негізі мақсатымыз жас үрпақты дене сау, сымбатты, шынықсан, бәсекеге қабілетті, адамгершілігі мол азamat етіп тәрбиелу. Соның бір шарасы жылдағы дәстүр бойынша Президенттік тест жарысын

ұйымдастырып өткізу.

Университет Спортклубының жоспарын сәйкес I.Жансүгіров атындағы Жетісү университеттің стадионында, профессорлық-оқытушылар құрамы, қызыметкерлері мөн студенттері арасындағы жазғы «Президенттік тест» жарысы әтті. Жарысқа барлық жоғары мектеп оқытушылары мен студенттері қатысты. Жас ерекшелігінде қарай ерлөр З шақырымаға, әйелдер 1 шақырымға жүгірді.

Бетті дайындаған Эйгерім ИЕБЕКОВА.

DАЛА ДАНЫШПАНЫ
ЖИРЕНШЕ ШЕШЕН
БҮЛ ЖАЛҒАНДА
ӘЛМЕЙТІН ЕКІ-АҚ НӘРСЕ БАР
ДЕПТІ. ОЛ ЖАҚСЫНЫң АТЫ
МЕН ФАЛЫМНЫң ХАТЫ ЕКЕН.
САНАЛЫ ФҰМЫРЫН
ФЫЛЫМФА АРНАП, ҚҰНДЫ
ДУНИЕ, ӨШПЕС МҰРА
ҚАЛДЫРҒАН ФҰЛАМА
ФАЛЫМДАР, ҰЛАҒАТТА
ҰСТАЗДАР, КЕМЕЛ ТҮЛҒАЛАР
АЗ ЕМЕС. МЕН СОЛАРДЫң
ҚАТАРЫНА ҮЗДІКСІЗ
ІЗДЕНІС ПЕН ЖАНКЕШТІ
ЕҢБЕКТІҢ НӘТИЖЕСІНДЕ
ӨЗ ҚОЛТАҢБАСЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРЫП,
ҚАНШАМА ШӘКІРТ
ТӘРБИЕЛЕГЕН ҚӨРНЕКТІ
ФАЛЫМ, ФИЛОСОФИЯ
ФЫЛЫМДАРЫНЫң
ДОКТОРЫ - АМАНЖОЛ
ҚАСАБЕКТІ ҚОСАР ЕДІМ.

Фалымның жетекшілігімен философия мамандығы бойынша отыздан астам ғылым кандидаты мен серіз ғылым докторы даярланыпты. Ол екі жүзден астам ғылыми және ғылыми-әдістемелік еңбектің авторы.

Қазақстан Республикасы әлеуметтік ғылымдар академиясының академигі, Қоғары мектеп ғылым академиясының академигі, Балтика педагогикалық академиясының (Санкт-Петербург) құрметті мүшесі, I.Жансуғиров атындағы Жетісу университетіндегі Құрметті профессоры.

Аманжол Қасабекұлы ғылым жолына көздейсоқ келген жоқ. Үздіксіз ізденіс пен ерен еңбегінің арқасында 1991 жылы профессор ғылыми атағын алды.

ҚӨРНЕКТІ ФАЛЫМ, ҚӨШЕЛІ ҰСТАЗ

Әлеуметтік қызмет пен әлеуметтік таным бірлігіне арналған монографиясы 1987 жылы жарық көріп, ғылыми қауымның жоғары бағасына ие болды. Бұл орайда Аманжол Қасабекұлы жеткен жетістікпен тоқтап қалған жоқ, 1984 жылдан 1991 жылға дейін Алматы шетел тілдері институты мен сөөзлет-құрылыс институтында кафедра менгерушісі қызметін атқарды. Сол институттың партком хатшысы, Алматы облыстық партия комитетінің мүшесі болды.

1991 жылдан әл-Фараби атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің философия және саясаттану факультетінің деканы, кейінірек оқытушылардың біліктілігін артыру институтының директоры, ҚазМУ-дың

проректоры қызметін атқарды. Сонымен бірге қазақ және шетел философиясы тарихы кафедрасын үйімдастырып, оның тұңғыш менгерушісі болды. Осы қызметтерде Аманжол Қасабекұлының үйімдастырушылық қабілетінің жоғары екені көріне бастады. Өзінің жайдары мінезі, адамдармен қарым-қатынас жасай білуі, біліктілігі арқасында факультет үжымын қазіргі кездегі философия және саясаттану, психология, әлеуметтану ғылымдарының өзекті мәселелерін студенттерге, аспиранттарға оқытуды жоғары деңгейге жеткізді.

Аманжол Қасабекұлының ізгі қасиеттерінің бірі - үлкен-кіші деп талғамай, кез келген адамды зор ықыласпен тыңдай білуінде. Жалпы, бұл барлық ұстазға керек қасиет. Мұны хакім Абай: «Бір жерде бірге жүрсөң басын қосып, Бірінші бірің сөйле, сөзін тосып» деп, керемет айтып кеткен.

МЕН ОҚЫҒАН БІР КИТАП**Шертпеге
күйдің анасы**

Күй өнері десе, есімізіге бірден Дина мен Құрманғазы, Тәттімбет оралады. Бірақ қазақта жүректің қылын шерттеп сырлы шертпелері мен елдің мұңын қозғап, қолынан қуат кеткенше домбырасын тастамаған күйшілер аз емес екен. Солардың бірі – шертпе күйдің анасы атанған Аққызы Ахметқызы. Этнографжашуы Ақселеу Сейдімбектің Аққызы повесі – оқырманды ой-сезімдерге жетелейтін, көркем тілмен өрнектелген шынайы шығарма.

Қысқаша баяндар болсам, Аққызы апамыздың азан шақырып қойған аты – Мүгілсін. Жаратылышынан сұлу болған Мүгілсін есе келе елге танымал әнші, күйші болады. Жиын-тойлардың сәнін көлтіріп, халқы оны Аққызы атап кеткен екен. Елі оны «Жеңстандай әнші Аққызы», «Күйші Аққызы» деп жоғары ілтиптепен атайдын болған. Аққызы (Мүгілсін) Ахметова 1897 жылы қазіргі Жезқазған облысының Балқаш

шығады. Тұрмыс құрганнан кейін Аққыздың өнерді ары қарай жетілдіруге мүмкінді болмайды. Ата-анадан айырылып, жат елге кеткеннен кейін «Жетім қызы» күйін шығарады. Аққызы өже болғанда «танымал домбырашы» атағына ие болады. Оның жалғыз ұлы Тілеужан да күйшілік өнерден алыс болмаған.

Он жетінші жылғы төңкерістен кейін ұжымдастыру, тәркілеу сияқты сасын әлеуметтік шаралардың бір ұшы Аққызы апамыздың отбасына өз кесірін тигізеді. Сол кездің өзінде-ақ әйгілі «Зар Қосбасар» күйін шығарған Эбди Рысбекұлы 1931 жылы домбыра тартқаны үшін атылады. Осындағы сүмдіктың көрген апамыз домбыра көрсө шошынатын күйге түседі. Кейіннен атылғандар ақталған тұста домбырасын қолына алып, өлгөні қайта тірілгендей болады. Оның «Жетім қыздан» бөлек, «Қосбасар», «Қайран елім», «Мұнды қызы» деп болған жылордада оның арасына көнінен тараиды.

Шығармада басты кейіпкер Аққызы бейнесі арқылы қазақ даласында қыз бала тек қалыңмалдың құрбаны ғана емес, сонымен бірге ел басқарған дана болғанын көреміз.

Повесті оқи отырып ұлттымыздың кие дарыған күйшісін ұлықтау, мұраларын сақтау, күйлөрін насиҳаттау біздің парызымыз деп ойладым.

Салтанат НҰРБОЛАТ,
ЖҚ-412 топ студенті.

Ақселеу СЕЙДІМБЕК

Аққызы

каласына жақын Қоңырат өнірінің Есалы деген жерінде дүниеге келген.

Арқаның күйшілік дәстүрінде тәрбиленген Тәттімбеттің дәстүрін жалғастырған. Жастайынан күйшілік өнерімен қатар, әншілікті де менгерген.

Аққызы 9 қыздың ішінде ерекше отбасында бұла болып, еркін еседі. Әкесі өнерге жақын болғандықтан қызы да күйшілердің ішінде, өнердің айналасында жүреді. Аққызы апамызды бойжеткен кезінде сырттай құдандаласып жүргендегер көп болады. Сол кезде барлық қазақ қыздары секілді Аққызы да өз қалауынсыз қалыңмал беруші елге үзатылып, Қебай деген жігітке тұрмысқа

АЛДЫМЕН АНА ТІЛІМІЗДЕ...

Қазір халық арасында әлеуметтік сауалнама жүргізудің қажетлілігі аз. Қөшшілік «инстаграм», «фейсбук» сияқты әлеуметтік желілерде тақырыпты еркін талқылап, өз ойларын ашық айтады. Тіл мәселеісі сөз болған тұста бұғып қалмай «Алдымен ана тілімізде... бізге орыс тілінің не қажеті бар?» деген сыйайлы пікір білдірушілер көп. Бұл ешқандай да «тілдік дискриминация» емес, қайта өз ұлтына, ана тіліне деген он көзқарас қалыптастып, өз тілін өгейсінбейтін, сауатты жастардың көбейгендігін көрсетеді. Қазақстандық өзге этнос екілдері де қазақ тіліне емеурін танытады. Оны да әлеуметтік желілерден көріп жүрміз.

Бүгінгі жастар ақылды, әлемнің кілті – ағылшын тілінде екенін жақсы білім алған. Елімізде ағылшын тілін жетік мәнгерген, алыс-жақын шет елдерде білім алып келген жастар қатары өсуде. Жайлы өмір іздел мұхит асып өзге ұлттық мұддесі үшін қызмет етіп жүрген білімді, дарынды жастарымыз қаншама? Қазақстан сияқты дамушы елге қара бастың қамынан гөрі ұлттық мұддеге қызмет ететін білімді жастар көрек. Қазақ тілін ғылым тіліне айналдыратын кез келді.

Тек ағылшын тілінің емес, қазақ тілінің де ғылыми көюкиегін көңейттін инженер, технолог, биолог сияқты білікті мамандар аудай қажет. Біз – дамудың даңғыл жолына, өркениеттің биік шыңына ұлттық болмысымыз берін тілімізді қатар алып шығумыз көрек. Өйткені, кез келген ұлттың тұғыры да, ғұмыра да – тіл.

Қазіргі жаһандану дәуірінде өрбір ұлт өзінің болашағы үшін алаңдап отыр. Тіпті мүйізі қаралғайдай Қытай мен Ресейдің өзі қазақ мектептері мен сыныптарын жаппай жауып жатыр. Ресейдегі миллионға жуық қандасымыз қазақ тілінде білім ала алмай отыр. Себебі олар орыс тілінің аясы тарлып барады деп дабыл қағуда. Орынды. Өйткені, Ресей – титулдық ұлттың халық

Мен кіммін?

Мен қасық қаны қалғанша аянаған, осынау ұлан байтақ өлкे үшін жаңын өлімге қиған тектілердің үрпағымын. Мен кешегі өлім деп еміренген, жерім деп тебіренген батырлардың жалғасымын. Өз байлығын өзгеге сатып, онай олжага бөлөнген, қара құш болса да «жұмыссызбыз» дейтіндердің арасында өмір сүрудемін. Өзімді өзім танумен көлемін. Мен жаратылыс бойыма дарытқан тіл шебері болуға асық болашақ журналиスピn. Алла басыма сынақ қылыш берген әр ауруға жас та болсам, қасқайып қарсы тұрып, 4 отаға шыдаған батыл қызыбын.

Білесіз бе? Адам өмірге шыр етіп келіп, ата-анасының, туыс-жақынының көз-қуанышына айналады. Кейін өмірдің әр түрлі соқпақ жолдарында адасып, талып, сүрініп, сөсін есі кіреді. Сол уақытта ол біреу үшін жаман, біреу үшін надан адамға айналады. Ал мен сүрінсем де, талсам да, түзу жолдан таймауга тырысып жүрген пөндемін.

Жасым өсіп, ақылым толысқан сайын өзім мен кіммін, қоғам үшін не іstedім деген түрлі сұрақтарды қойып, жауап іздел келем. Шынтуайтында, мен әлі өзіммен алыс, өзімді дамыту, іздену үстіндеймін. Мені ерекшелейтін, бойтұмарыма айналған жан мен тән сұлұлығы өшпесе деймін. Мен қазақтың аяулы қызымын.

**Бақыт үлкен
болмайды**

Себі дүниеге шыр етіп келіп, ата-анасын бақытқа бөлейді. Өссе келе ержетіп, жетістіктерімен айналасындағыларға қуаныш сыйлайды. Біреулер үшін бақыт – байлық, мансап, ақша. Біреулер үшін- денсаулық, рухани қасиеттер, сезім, махабbat, ғашықтық. Ендігілер үшін бақыт – егемендік, тәуелсіздік, бостандық. Ал сіз үшін бақыт деген не? Ойланып көрдіңіз бе?

Жоғарыда айтылғандар әр адамның көкейтесті ойындағы дүниелері. Менінше, бақыт – жан дүниемінің өсіп-өркендеп, кемелденудің шырқау шыңына жеткені. Қаралайым тілмен: арман мақсаттарыма әділетті түрде жету, сиртқы тәнім мен ішкі жан дүниемінің байланыс тауып, айналама жылулық сыйлау. Ақын Қадыр Мырза Әлі:

Бір құдірет бізді өмірге жолдайды.

Біз өмірді түсінбейміз,

Сол – қайы.

Туа сала таудай бақыт құтеміз,

Ал шынында бақыт үлкен болмайды – деп жырлаган екен.

Өлшеуіл ғана өміріңіздің өрбір сөтін қуанышқа, бақытқа толы өткізу – өз қолыңызда!

Арайлым МҰХИТҚЫЗЫ,
ЖҚ-111 топ студенті.

саны еспейтін ТМД-дағы жалғыз ел. Орыс ұлттының табиғи есімі жыл санап қысқаруда. Көрініше, Ресейдегі өзге ұлттардың саны артып келеді. Сондықтан да орыс тілін өмірдің барлық саласына мәжбүрлеп енгізу саясаты жүзеге асырылуда. Тіпті орыс тілін ілгерілету жөнінде халықаралық үйім құрылышы, 2023 жыл ТМД-дағы ұлтаралық қарым-қатынас тілі ретінде «Орыс тілі жылы» деп жарияланды. Демек, біз дүниенің асылы санайтын орыс тілі бүгінде қамқорлыққа зәру. Эзіrbайжан, Өзбекстан, Тәжікстан, Армения, Грузия сияқты бұрынғы посткенестік елдердің жастары орыс тілін жетік білмейді, өйткені олар ол тілге мұқтаж емес.

Ал бізде қалай? Елімізде байбағландардың балалары оқытын жекеменшік, мықты мектептердің дені орыс тілінде. Ол мектептер орыстілді қазақ әлізитасын даярлап жатыр. Бізге әлемдік бәсекелестікке түс алатын әлізиталық Үлттік мектептердің санын көбейту көрек. Осы орайда, мемлекет тараپынан қазақ мектебіне басымдық беріп, қазақ мектебін ашқысы келетін қасіпкерлерге қолдау таңтаса иғі болар еді.

Әйгерім ИЕБЕКОВА.

Есөнабылов Илияс Жансеркеұлы 1973 жылды 11 ақпанды Талдықорған облысы, Кербұлақ ауданы, Шоқан ауылында дүниеге келді. 1990 жылды Дәнеш Рақышев атындағы мектеп интернатының математика және физика пәндерін тереңдеміп оқытатын сыныбын бітіріп, И.Жансуғиров атындағы Жетісу мемлекеттік университетінің физика-математика факультетінің «математика, физика және химия» мамандығына тусти.

1995 жылды үздік дипломмен бітіріп, ЖМУ-дың теориялық физика кафедрасына оқытушы ретінде қабылданды.

1996-1997 жылды Абай атындағы Алматы Мемлекеттік университетінде стажер-зерттеуші,

1997-2011 жылдары ЖМУ физика және ФОӘ кафедрасының оқытушысы, аға оқытушысы, доценті болды.

2005-2012 жылдары физика-математика факультетінің деканының тәрбие жұмысы, оқытушылық жұмыстары жөніндегі орынбасары және ЖМУ қызылдау комиссиясының жауптты хатшысы, ал 2012 жылды ЖМУ Ақпараттық ресурстар қорталығының директоры қызыметтерін атқарды.

2012-2019 жылдары жаратылыстану-техникалық факультетінің деканы,

2019-2022 жылдар аралығында техникалық ғылымдар жогары мектебінің деканы.

Қазіргі кезде жаратылыстану жогары мектебінің деканы қызыметін атқарып жүр.

Оның баспадан шыққан 115 мақаласы, 4 оқу-әдістемелік құралы, 5-оқу құралы, 3-монографиясы, 6-өнер табыс патенті бар.

Ол Талдықорған қаласы әкімінің, Алматы облысы әкімінің Құрмет грамоталарымен, И.Жансуғиров атындағы Жетісу мемлекеттік университетінің 45-жылдығына

Жоғарыда жазылған Илияс Жансеркеұлының өмірбаяны мен өткен өмір жолдарын саралтасақ, онда оның өз қатарынан көш алды озып, маңдай терімен және қайтлас қажырлығымен еңбектік мөуелі жеміс бағына енді ғана кіргенін байқаймыз.

Илияс Жансеркеұлы, қаламыздағы Дәнеш Рақышев атындағы мектепті үздік бітіріп, университетімізге оқуға түсіп, студент атанған сәтте, сол кездегі ректор, профессор марқұм Жомарт Жапаровтың «Біздің университетіміз Илияс Бақаңың атында, сондықтан сен де атына сәйкес үздік оқытын бол!», деп айтқан ақ тілегін өзінің жаңа білім мен ғылымға аашылған

аттестациялардан мудірмей өтуіне ат салысып, абыраймен шықты.

Расын айту керек, біздің «инемен құдық қазғандай» қажырлы да жауапты жұмысымызда шиеленісті жағдайлар кеп болады. Осы тұста Илиястың дауыс көтеріп, еркекіректеніп жатқанын көргөніміз жок. Бұл адамға қанмен берілетін қасиет. Экесі мен анасын жақсы білетінмін. Тұған ауылы – қазақтың маңдайына біткен жарық жүлдзызы Шоқан атындағы колхоздың ірге тасын қалаған қарапайым еңбек адамдары еді.

Белкім, Илиястың ерекше дарындылығына себеп болған тұған ауылының көркем табиғаты: мұзбалық Матаі тауымен содан ақкан мөлдір бұлақ пен шүйгін жайлайышығар.

Рұханиң сәулеткөр

орай И.Жансуғиров атындағы медальмен, ҚР 2020 жылды үздік оқытушысы медалімен, Жетісу университетінің 50-жылдығына орай мерекелік медалімен, ҚР білім саласын дамытуға қосқан үлесі, абровлы өңбейі мен адаптызметі үшін ҚР ғылым және жогары білім министрлігінің құрмет грамотасымен маралтатталды.

жолына арналған ақ батадай мақтаныш тұтады. Илиястың студенттік жылдары біздің білім қара шаңырағының статусы нығайып, есіп, еркен жайып келе жатқан уақытында өтті.

Оның білімге деген құштарлығын, қындықтан қайтпайтын жігерін сол кезде алғаш рет байқадым. Кандидаттық диссертацияның қорғап, жан жары Айғул екеуі жас үстаздар қатарына қосылып, алғашқы табыстарымен біздерді қуанта бастады. Илиястың ерекше тамаша адами қасиеттерін кейінірікте жете біле бастадым. Ол өзіне қоғамдық және әкімшілік тарапынан жүктелген тапсырмаларға мейілінше жаупттылық пен ұқыптылық таныттын. Факультет деканы қызыметіне тағайындалғанда, ол ең алдымен студенттердің мұн-мұқтажы мен оқу үлгерімін, сонымен қатар оқытушы-профессорлық құрамының көсібі біліктілігін арттыруға жан тәнін сала кірісті. Факультет құрамындағы барлық мамандықтарды мемлекеттік және халықаралық дәрежедегі

Уақыт зымыран тәрізді, адамға бағынбайтын өз заңдылығы бар. Міне, бүгінгі 50 жасқа келген шәкіртім Илияс Жансеркеұлы – қазіргі таңда майталман ұстаз, білікті маман, көрнекті ғалым, өз ісінің шебері. Кішігө де, үлкенге де үлгі болатын аса қадірлі жан.

Ол үлгілі отбасының тірегі. Аяулы жары Айғұл еліміздің «Жоғары оқу орнының үздік ұстазы-2021» конкурс женімпазы, арамыздағы беделді әріптесіміз. Ұлы Айса мемлекет қызыметкері, шаршағанда жан ши-пасы болатын немерелері есіп келеді.

Мерейлі жас иесі Илияс шәкіртіме айтарым – Ұлық болсаң, кішік бол деген ҳалқымызыңдана сөзін жадыңнан өшірмегейсің. Елу жас – ер азаматтың алғашқы қамалы, алар асуларың өлі алда. Ғылым жолында мандай тәрінді аямай төгіп, тамаша женістерге шәкірттеріңмен бірге жетуіне шын жүректен тілектеспін. Өзіңің киелі орта – жаратылыстану жоғары мектебі ниеттес. Жұлдызың сөнбесін, жарқырай бер!

А. РАХЫМБЕКОВ,
Техникалық ғылымдар
жоғары мектебі, ф-м.ғ.к.,
қауымдастырылған профессоры.

СЕҢІҢ ЗАМАНДАСЫН

ҚАРЫМДЫ ҚАЛАМ ҰСТАУФА ҚАДАМ ЖАСАДЫМ

ИЛИЯС ЖАНСУГИРОВ АТЫНДАҒЫ ЖЕТИСУ УНИВЕРСИТЕТІНДЕ БЕЛСЕНДІЛІК ТАНЫТЫП, БІЛІМІМЕН КӨЗГЕ ТҮСІП ЖУРГЕН АЛҒЫР Да ЕҢБЕКҚОР СТУДЕНТТЕР АЗ ЕМЕС. СОЛАРДЫҢ БІРІ ГУМАНИТАРЛЫҚ ЖОҒАРЫ ҒЫЛЫМДАР МЕКТЕБІНІҢ СТУДЕНТТІК ДЕКАНЫ, ЖУРНАЛИСТИКА МАМАНДЫҒЫНЫҢ З КУРС БІЛІМГЕРИ ЖАНЕЛЬ ҚАНАТАЙМЕН СҮХБАТТАСҚАН ЕДІК.

– Жанель алдымен өзінің және туылпескен жерінің жайлы айтсаңыз?

Мен айдынды Алакөлдің жағасында орналасқан ауасы саф, табигаты көркем. Қектүм ауылының тұмасымын. Анам мұзыка саласының көсібі маманы, дәстүрлі әншілік жолын жалғастырып жүргендіктен мениң де кішкентаймнан өнерге баулыды. Яғни, бала кезінен Мәдениеттің үйінің сахнасында бой көрсетіп, көпшілік алдына шығып, сахна мәдениеттің, өнердің қасиетін сезініп естім. Мектепшілік және аудандық ән байқауларынан қатысып, жүлделі орындарға ие болдым. 2-сыныптан бастап домбыра үйірмесіне қатысып, оркестрлік құрамда ойнадым. Мектепшілік жайдарман ойындарында екі мәрте үздік

онынши атандым. Соңдай-ақ көпшілік мәдени іс-шараларда жүргізуілік қырымды көрсете отырып, болашағыма жол аштым.

– Бала кезден өнерге жақын болыптыз, не себепті журналистика саласын таңдаудыңыз?

– Оқушы кезімде ауылдық кітапхананың белсенді оқырманы болғаным бүгіндеге сөз саптауга, тіл байлығымды арттыруға ықпал етті. Ең алғаш танымымды ашқан кітаптың бірі – Мұхтар Әуезовтың «Көксерек» шығармасы. Жасөспірім шағымнан ақындықта жақын болғандықтан, қыннан қызыстырып өлең шығарғанымын. Поэзия әлемімен байланысын тапқан мениң болмысым өлеңді мәндерлеп оқып, көпшілікке мәнін жеткізе білді. Поэзия әлемінде қызығушылығыма арқау болған

Мұқағали Мақатаевтің шығармалары. Балалық хоббиим мән әрекеттерімді бүгінде Журналистика мамандығымен ұштасырып жатырымын. Жаңалықтың жаршысы, жақсылықтың қолдауышы атану басты мақсатым.

Осы тұста, аудандық «Жаңа өмір» газетінде (қазіргі «Алакөл») атам Нұрбеков Қанатай тұрақты тілшісі ретінде қызыметтік атқарғаның айтпай кетуге болmas. Отбасымында жалғыз мен осы мамандықты таңдалап, атамның жолын жалғастыруды жөн көрдім. Мамандықты теледидарда сайрап, радиода сөз тізгінің қайрап отыру үшін емес, көптің тілі, тіреу әрі тілегі болу үшін қарымдық қалам ұстауда қадам жасадым.

– Гуманитарлық жоғары ғылымдар мектебі үйімдастырыған түрлі шараларда белсенді болып, топ жарып жүргенізіді байқағанбыз.

– Университет қабырғасында белсенді сту-

денттер қатарынан табылып, қазіргі таңда Гуманитарлық жоғары мектебінде студенттік деканымын. Оған дейін «Мизам» әдеби клубының жетекшісі болдым. Сол құрамды жетелей отырып, көптеген іс-шаралардың басы-қасында жүріп, үйімдастырылуына ықпал еттім. Журналистика мамандығының көп тілді тобында оқып жатқандықтан, бос үақытымды шет тілдерді үйретептін курстарға қатысамын «Жаңа ғылыми жасасаң, жасырын болсың» - деген ұстанымым болса да, волонтерлік жобалармен айналысадынымды айтқын келеді.

– Замандастырыңызға айтар тілекшілігіңіз?

– Қазақстанның бетке үстар, білімді жастары болып, елдің дамуына бірге атсалысайық.

– Әңгіменізге рақмет.
Сұқбаттасқан Динара НАРЫМБАЙ, ЖК-111 топ студенті.

Милястану

Ілияс поэзиясындағы мәлдір арнаның бірі — табиғат лирикасы. Туған елінің тау-тасын, өзен-көлін беріле сүйген шынайы ақын қоршаған ортаның ғажап сұлуплығынан өз шабытынан нәр алып, сан алуан бояулары буырқанған ғажап суреттер салды. Құлдардың ішінде нақты географиялық мекенжайы танылатын («Ағынды мәнің Ақсұым»), табиғаттың бір сәттегі көрінісін бейнелейтін («Ақшам», «Бұлт», «Жеді күн», «Жазғы таң»), құбылысты көз алдыңа әкелетін («Жауында», «Жел», «Тас») өлеңдердің сан алуан үлгілері бар. Натюрморт, этюд, эскиз сипатындағы туындыларындағы астарлы ойлар, символдық бейнелер, ишарат образдар толымды идеяларға жетелейді, көп мағыналы сарын-ауездерді туындырады.

Ал «Жетису сүреттері» өлеңіне көніл қойсак, оның ішіндегі жазылған тұп деректер мен оқиғалардың бірқатарының «дайындықтары» архив материалдарының ішінде орын алған. Тұган жер қанша ыстық болса, оның шүйгінін, сұлу мекенін, жат жүрттықтар аяусыз талап, асты-үстін иемденіп жатқаны жаңына ауыр салмақ түсіреді, көnlінен кірбін үялатады, ейткени тұган жердің келбеті, болмысы ақын жүргегіне жақын. Мәселен, «Жетисуда жер мол» дегенге бүкіл Ресей дүрлігіп, осы жаққа кеше бастайды. Жетисуга шұбыра көшіп жатқан крестьян келімсектері сендей соғылысады. Алдымен ең сұлы, жайлы жерге орыс қалалары салынады. Оナン қалғаны тарапшы, дүңген секілді халықта беріледі. ОНАН қалған жақсы жер жылдан-жылға қазынаға алынып, Ресейден көшірілген келімсекке беріледі. Міне, сондықтан баяғы көшпелі қазақ-қырғыз елі

Жиыс – поэзия сиңдачы мәлдір арна

көшпелі болып, егін салып отыра алмай жер, суға өгей болғандығы осыдан. Келімсектерге өкімет «өзін сүйген жеріне отыра бер» дегенге, бұлар өз беттерімен қазақтың даяр тұрған, жайлайтына басып қоныстаңды. Судың ең көмейіне қала салынды. Тоган, егіндіктің теуірлері қазақ қолынан тартып алынды. Жер-судан айырылған қазақ кедейленіп, аяқты мадалдың ерісі тарылып, азайып, егін салып, егінші бол күн көрге жайлай жері, сунынан айырылып, әлгі келімсектерге малай болды. Мұның үстіне сауда капиталы жүріп, әр жерден базар ашылып, ел ішіне саудагер, алыпсатар толып, қазақ шаруашылығы жанышылды» деген деректер Жетісүй жерінің талан-таражға түскен

Шапшақай, майлық, маубасбұқа, шәже,
Тоқылдақ, сан-сапалақ атаулысы...»

Ал аң атаулысы: сілеусін, ілбіс, аю, бұғы, бұлан, қасқыр, шибері, қарсақ, сусар, бұлғын жанат, таутеке, арқар, қарақұйрық, сүир, марапал т.б. болса, жыртқыш құстардың ішінде тазқара, балтажұмар, құмай, жүртшы, су бүркіт, лашын, түйін, тұңжыр, тынар, мықиңи, ителгі, бәрпі, қырги, тұрымтай, бидайық, бүркіт, тығанақ тағы басқа да құстар мен қазірде үміт болған ағаш-шөптердің атаулары өлеңде ерекше жарасым тауып, табиғи түрде орында төркен.

Түрдө орын төкөн.
«...Долана, ұшқат, шетөн, ыргай, араша,
Ақ сасық, қызыл қайың, барша шынар.
Шыраанак, сөңке, төрек, сөгөт, емен,
Үйенкі, сырғай, балғын, тораңылар,
Сарылааш, қойқарақат, жиде, шетөн,
Тобылды, түйекұйрық бауыр құрттар,
Карааган, бозқараған, шенгөн, шілік,
Сықылды ағаштардың талайы бар...»
деп Жетісұлың бай шүйгін табиғатын жүргіз

деп Жетісүдың бай, шүгін, табиғатын жыргасады.

Тегінде, «Жетісү суреттері», «Жалпы сыйн» «Tay суреті», «Жетісүда су суреті», «Жетісү жөндігі», «Жер түгі» төрізді бес бөлімнен, 333 жолдан тұратын көлемді туынды. Бұл шығарма асқан шебердің қолынан шыққан, құлпышырыг жайнаған, ерекші пафоспен жазылған қазақ поэзиясындағы еш қайталаңбас құндылар поэзиялық туындылар екенін күмән жок.

пәззиялық тұынды екенін күмән жоқ.
Ал осы тұындының шыққан тұсында соңын
ең алғаш ақынның аузынан естігөн адамның
бірі – Мәкей Еркінбеков. Ол адам Ұлы Отан
соғысы алдында Талдықорған қаласынан Ақсу
ауданына көшіп келеді. Ауылда жетім балалар
үйінің директоры болып қызмет істейді. Халық
ағарту ісіне көп еңбек сініреді. Халықтың
құрметтіне бөлөніп, «Халық мұғалімі» деген
аттақта ие болады» – еске алады. Әсерләй

- Біздің Илияс жырдың дүлділі еді-ау, дейтін Мәкей аға, - «Мұзбұлақ», «Салқынбел», «Күренбел» жайлайулыарында талай бірге болып, салтанатпен ит жүгіртіп, құс салдық, Илияс атқа мініп, аң аулауды жақсы көретін еді. Бұл 1925 жыл болатын. Біз «Ақтасты» мен «Мұзбұлақтың» сай-құздарын талай арападық. Ілекең табиғат көрінісіне тама-шалап, қызыға қараушы еді. Алатрудың сандары шамылға жасалған жайындарын тізімдеу

ағаштарын жақсы білетін. Кейін оны өзіні өлең-жырларына арқау етті. Біз жүрген жерлерде ол көзімен көргенін қойын дәптеріне жазып алып, өлең шығаратын.

- Ей, Мәкей, - деді бірде маған, мын «Мұзбұлақ» тауының білгі көкке тіреледі. Көріңің түрсың ба, басынан мәңгі мұз кетпейді. Ана түрган «Ақтасты». Оның күншығыс жағын боялап Бүйен өзені арқырып ағып жатыр. Мен өлең шығардым. Өлеңімнің аты «Tay суреті»

деп атадым, тыңда оқымын:
«...Мұрыны Мұзбұлақтың көктө мүлгіп,
Ақтасты аспанаң өдөй тірелғендей.
Қар көте қарлы ауаны қақ айыра,
Қаптаавай қаптайды көшед Бүйенди өрлеї.
Түйірді бұршақ нәсер ұшықтайды,
«Шиұшық», «Қырықаяқ су» жібергенде,
Көкжанбас көл көпірлі таудың көркі,
Жарыкан муз шаштың тастың кекшес беркі.

- деп келеді.
Біз Ілекене «О, пәле, жарайсың Ілияс!» деген көшамет көрсеттік. Ол: - Бұл өлеңнің аяғы бар, біткен жоқ. Элі Алатрудың жәндігі мен құстарының, есімдігі мен ағаштарының өлеңгі қосасын! - деп еди.

Ақынның «Мұзбұлақ», «Ақтасты» де жырлап отырган жерлері қазіргі «Ақсу» совхозының, «Арасан» ужымының

«Күрәнбел» колхозының жаз жайлалуы екен. Қазақ поэзиясында Абай қалыптастырылған табиғат лирикасының ілгері ерістейін Илия есімімен тығыз байланыста қарастырылған. Табиғаттың дәстүрлі маусымдарына арналған

акынның алғашқы өлеңдерінің бірі «Жазғасалымданы» (1922) оқып көрейік:

Күркіреп, күніреніп, ұласып аспан,
Сіркіреп, бұлт тұмшалап, жауар жаңбыра
Дүркіреп жауқазындар, жарар гүлін,
Үлбіреп өнер шөпттер, құлпыраар қыр.
Жалтылдап жунін мастар тай-тайлааыз
Бақылдала көлдел қызу шаяала - қаз.
Былқылдала малаа толар қырдың қойны,
Сылқылдала өзілдесер, күлер сырлқ-сылпі.
Он бір буынды тармақтың әдettei
өлеңдегідей соңғы бунақтары емес, бастапқы
сөздері үйқасқан, бұрын қазақ поэзиясынд
сирек кездескен жаңа форма. Тіршіліктің ояну
ың, табиғаттағы жаңбыруды жан-жануар,

арқылы бейнелейтін бұл өлеңдегі көркемдік принцип ақынның табиғат лирикасына түгелдей тән.

Шашыранды туындылар емес, ақын табиғат пен адам байланысының диалектикасын көрсететін шығармалар шоғырын, өлеңдер циклін дүниеге әкеледі. Бұлардың ішінде балалар талғамын ескеріп жазылған, ырғақты, сөздері ойнақы, жаттауға оңай, тақпақ улгісіндегі "Жазғытурым", "Жазғы шілде", "Күз" (1923) өлеңдерінде жылды мезгілдері, табигаттары әзгерістер еңбек арекеттерімен сабактас бейне пешелі.

Әрекеттерімен сабактағ бейнеленеді.

Табигат суреттері, адам портреттері, мінез қалыптарын ашуда жазушы реалистік биікке көтерілді. Юморлық, сатириалық кейіптеулерде Жетіс жерін бейненлеуде көркемдік қуат бар. Жазушының суреткерлік күші барымта, жұт сценаларын, билер дауы, молдапар айтыссын жұмысшындар отасын

"Жан-жақты қап-қара тұтін басты. Түтін астындағы қараған, тобылғы, бөркөздердің бадасы патырлап жаңып, аспанға лаулады. Қүн шілдесі жаздай қақтап, шақпақтың қуындей тұтанғалы тұрган қүқыл бетеге азғана желдің лебімен отты жан-жакка әлдекашан алып кетіпті. Қаулаган ерт, заулаган от көптен жауын тамбаган қу далаға ойнақты салып берді. Қарағандар бытырлап, тобылғылар шытырлап, шөптер от шалғысына шабылып, жылан-шаян шырылдап, бақа-коңыз

күрүлдап тау-тасты өрт алды".
Стихиялы қүш, тілсіз жау
қаптаған өртті жазушы осылайша
динамикалық қалыпта, жаны бар,
ертеғінің жалмаузы, аяу білмес
қаһарлы дүлей ретінде бейнелейді.
Мұнда да Жетису жерінің пейзаждық

Мұратбек
ИМАНҒАЗИНОВ,
ФДББ профессоры

МОШНЕЙШИЙ ДВИГАТЕЛЬ ОБЩЕСТВЕННОГО ПРОГРЕССА

12 апреля – дата празднования Дня работников науки в РК, которая выбрана неслучайно. Именно в этот день родился выдающийся ученый Каныш Сатпаев. В истории казахского народа и Казахстана академик К. Имантаевич был не только феноменальным провидцем тайн земных недр, геологом и организатором науки, а прежде всего крупнейшим для своего времени мыслителем и естествоиспытателем. Большой общественный и государственный деятель, тонкий политик, внесший свой вклад в цивилизованное индустриальное развитие Казахстана, он был неформальным лидером общества. Основатель Академии наук Казахстана.

МЫ ПО ПРАВУ ГОРДИМСЯ НАШИМИ УЧЕНЫМИ, КОТОРЫЕ ПРЕДАНЫ СВОЕМУ ДЕЛУ И ВНОСЯТ БОЛЬШОЙ ВКЛАД В РАЗВИТИЕ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ НАУКИ. У КАЖДОГО ЭТО СЛОВО АССОЦИИРУЕТСЯ СО МНОЖЕСТВОМ ПОНЯТИЙ – ЛАБОРАТОРИЯ, ОТКРЫТИЕ, ОПЫТ, ТЕОРИЯ, ИЗОБРЕТЕНИЕ. МОЖНО РАССУЖДАТЬ БЕСКОНЕЧНО, НО, ЕСЛИ ОСТАНОВИТЬСЯ НА СЛОВЕ «ДВИЖЕНИЕ» И ПРЕДСТАВИТЬ, ЧТО НАУКА – ЭТО ПУТЬ, КОТОРЫЙ КАЖДЫЙ УЧЕНЫЙ ПРОХОДИТ ПО-СВОЕМУ. МЫ РЕШИЛИ ПОБЕСЕДОВАТЬ С ЛАЗЗАТ КАРАШОЛАКОВОЙ, НАЧАЛЬНИКОМ ОТДЕЛА НАУКИ И КОММЕРЦИАЛИЗАЦИИ НАУЧНЫХ ПРОЕКТОВ, ОБ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАШЕГО ВУЗА И НЕ ТОЛЬКО...

— Лаззат Наушбаева, расскажите, пожалуйста, об особенностях современного развития науки и ее перспективах.

— Я полностью согласна с тем, что наука – мощнейший двигатель общественного прогресса. Сложность, противоречивость современной ситуации в том, что наука, безусловно, причастна к порождению глобальных и, прежде всего, экологических, проблем цивилизации и в то же время без науки, без дальнейшего ее развития решение всех этих проблем в принципе невозможно. А это значит, что роль науки в истории человечества постоянно возрастает. Происходит формирование универсальной или глобальной, научной картины мира, опирающейся на принципы эволюции, самоорганизации и системного метода.

— А как выглядит научная картина ЖУ на сегодняшний день?

— Мы смогли переориентировать наших учёных на публикации в топовых журналах. Это повлияло на цитируемость наших исследователей, что является показателем востребованности науч-

ных разработок вуза. С целью проведения конференций с индексацией в базах Scopus и Web of Science и семинаров в 2022 году было заключено 2 соглашения с Красноярским краевым Домом науки и техники и Ассоциацией поддержки научных исследований. Наши ППС и обучающиеся могут публиковать свои научные статьи бесплатно или со скидкой во всех совместных конференциях.

— **А какой была публикационная активность чуть раньше?**

— Ну вот, к примеру, в 2022 году в РИНЦ, журналах КОКСНВО, а также Вестнике ЖУ нашими учёными были опубликованы 19 монографий, 487 статей, а в 2021 г. всего 263. Это показывает рост публикационной активности и заинтересованности к современной науке, а так же желание к новым открытиям. Кстати, в рамках заключенных соглашений впервые были организованы и проведены 4 конференции с индексацией в базах Scopus и Web of Science.

— **Можно ли более подробно узнать об этом?**

— Конечно. Это VII Международная научная конференция «Агротехнологии, экологический инжиниринг и устойчивое развитие», Международные научно-практические конференции «Юридическая наука как основа развития инновационной экономики и достижения целей устойчивого развития», «Цифровая трансформация науки, образования, общества – на пути к устойчивому и инновационному развитию» DTSE 2023 и еще одна международная научно-практическая конференция по современным образовательным технологиям и практикам EdUCO 2023. По итогам 4 конференций было опубликовано более 30 статей. Наш университет всегда создает необходимые условия для проведения исследований и публикации научных результатов. Мы выражаем им благодарность за вклад в развитие и популяризацию науки!

— **Помимо этого, есть еще и зарубежные стажировки, верно?**

— Да. Как бы дополнительное профессиональное образование преподавателей включает в себя следующие основные виды обучения: педагогическую подготовку, профессиональную переподготовку, повышение квалификации и стажировку.

Тут уже ясно, что главными задачами любой стажировки являются обновление и углубление знаний в психолого-педагогической, научно-профессиональной и

общекультурной областях на основе ознакомления с современными достижениями науки, прогрессивной техники и технологий. Они осваивают новые формы, методы обучения, а также изучают отечественный и зарубежный опыт. Плюс стажировка дает возможность окунуться в культуру и менталитет другой страны, быстро и легко усовершенствовать свои языковые навыки, найти единомышленников.

— **Если это не секрет, можно ли узнатъ кто эти счастливчики?**

— На базе Вузов-партнеров Турецкой Республики стажировку прошли Шукенай Г., Жанатбекова Н. Ж., ыбыраимжанов К. Т., Галиева А. Н., Нұрмуханқызы Д., Тынысханова А. Т., Есболова Г., Майлайбаева Г. С., Толегенова Н. К.; в университете Лублин – Алдабергенова А. О.; в университете Таллин – Бекежанов Д. Н.

— **Есть ли совместные проекты между странами?**

— Да. В 2022 г. был запущен проект с участием преподавателей высшей школы естествознания Оксикбаев Б. К. и Сеитова Г. А. совместно с Университетом Хаджеттепе, который направлен на подготовку лидеров образования с использованием современных методов преподавания экологических и биологических исследований «Синхронизированные методы обучения для устойчивого образования в области экологии и биологии».

— **Сумма финансирования?**

— Ежегодная сумма проекта составляет 25200 евро.

— **А как осуществляется реализация инициативных проектов?**

— Инициативные научные проекты проводятся в разрезе подготовки специалистов и актуальными научными направлениями высших школ, зарегистрированных в НЦГНТЭ. За последние 3 года в университете завершены 20 инициативных проектов, в настоящие времена реализуются более 30 проектов.

Регистрационные карты, отчеты и результаты проектов в электронном виде для государственного учета регистрируются через информационную систему www.is.ncste.kz. Регистрация позволяет руководителям проектов участвовать в конкурсах грантового финансирования коммерциализации результатов научной и научно-технической деятельности.

— **А что насчет научного сообщества?**

— На сегодняшний день существуют 4 научные школы. Научная школа, как правило, есть научное сообщество ученых разных статусов и компетенций, формирующееся на основе приверженности теориям, идеям авторитетного руководителя в определенной дисциплине. Это сообщество завоевавшее известность высоким уровнем исследований в конкретной научной области, своей научной репутацией, подготовкой научных кадров высокой квалификации. Одной из основных функций и показателем работы научной школы является подготовка научных-преподавателей. Под руководством К. ыбыраимжанова – 6, С. Макашевны и Н. Дүйсебека – 3, М. Имангазинова были подготовлены 5 PhD.

— **Есть ли возможность расширения исследований с привлечением платформ и ресурсов лучших мировых университетов?**

— Безусловно. У нас впервые в 2022 году была открыта постдокторантуре по естественному направлению, которая в мировой практике является одной из эффективных форм подготовки высококвалифицированных научных кадров и считается основным двигателем науки. Помимо решения кадровых проблем, постдокторантуре для нашего вуза, как раз таки есть возможность установления контактов с ведущими научными группами, повышения престижа и известности университета за рубежом.

В постдокторантуре были приняты Топаев С. О. и Ермекбаев К. А., которые в рамках ГФ молодых ученых по проекту «Жас Галым» на 2022-2024 годы выполняют 2 проекта: «Разработка новых генетических ресурсов для улучшения казахстанской пшеницы», руководителем является Канат Абаевич и «Течение Тэйлора-Коутэтта в жидкостях с пределом текучести», руководителем является Султан Топаев. Главной особенностью проекта является изучение генетических секретов продуктивности и адаптации казахской пшеницы с применением современных ДНК-технологий. Эта ценная генетическая информация станет предпосылкой для определения важных генов или их комбинаций.

— **Актуальные проблемы современной физики! Что это?**

— 12 апреля прошла форсайт-конференция, организованная ВШ естествознания, ВШ технических наук и Физическим обществом области Жетысу на эту тему. Были приглашены молодые ученые, докторанты PhD и учителя физики. На конференции обсуждали методику преподавания физики в школе, колледже, вузе, а также основные направления современных достижений науки, исследования по актуальным темам физики. Подняли вопросы по подготовки кадров в современных условиях. «На сегодняшний день самая большая наша гордость – это наука», – сказал Мухтар Ауэзов. Действительно, мы гордимся своими учеными. Каждое открытие, которое они делают, способствует вхождению Казахстана в число передовых и развитых стран.

— **Пусть светлый ум и воображение не покидают Вас в трудовом движении, а свершения и открытия долго не заставят себя ждать, одаряя мир новыми идеями.**

— Спасибо большое!

Беседу вели
Алтынай КУРМАНГАЗИЕВНА.

ЗДОРОВО ЖИТЬ

Всемирный день здоровья отмечается 7 апреля. Является важным праздником для каждого, кто заботится о своём благополучии и крепком духе. Забота о самочувствии молодежи – инвестиция в будущее страны. Юному человеку, загруженному учебой, некогда думать о здоровье. К сожалению, чаще студенты коротают свободное время у телевизора, ноутбука либо с гаджетом в руках: проще бездельничать, взбадриваться энергетиком, богатым кофеином, эфедрином, адреналином и другими химическими элементами. Частое их употребление, кстати, повышает артериальное давление. Последствия приема энергетиков: раздражительность, расстройство сна, депрессия. Кофеин способен вызывать привыкание. Повышенное содержание витамина «В» в энергетиках увеличивает сердечный ритм и провоцирует дрожь конечностей...

Сохранение здоровья студентов стало педагогической и медицинской задачей. Ведь каждый из вас неповторим и индивидуален по своим наследственным качествам, стремлениям и возможностям.

ЗОЖ включается в себя несколько важных правил, соблюдение которых позволяет достичь положительного эффекта: активное движение, правильный режим труда, рациональное питание, закаливание, своевременный отдых. Пейте больше воды. Следите за личной гигиеной. Регулярно проходите медосмотры. Ведь здоровый образ жизни делает нашу единственную в своем роде жизнь интересной и счастливой, несмотря на естественные трудности и удары судьбы, без которых жизнь невозможна.

Алия МУРАТБЕКОВНА,
фельдшер.

В ЗДОРОВОМ ТЕЛЕ – ЗДОРОВЫЙ ДУХ

Спорт это – здоровье, отличная координация, физическая форма, снятие стресса, социализация, польза для сна, удовольствие от занятий, а главное, дисциплина и жизнь. И никто не может поспорить с этим утверждением. Ведь когда мы двигаемся, мы наполняемся энергией. Во время движения все органы начинают работать быстрее и лучше.

У нас в ЖУ функционирует спортивный клуб, который обеспечивает развитие физической культуры среди обучающихся и работников вуза, формируя антинаркотическое мировоззрение и выработку негативного отношения к вредным привычкам. Создает и реализует инновационные программы и проекты, направленные на пропаганду ЗОЖ. Есть секции по волейболу, баскетболу, плаванию, футболу, футболу, казахской борьбе, тогызкумалаку, настольному теннису, легкой атлетике, боксу и шахматный кружок. А на стадионе есть 8 беговых дорожек, игровое поле с натуральным травяным покрытием и трибуны на 2000 человек. Есть также бассейн переливного типа стандартной длины на 4 дорожки, два зала: тренажерный на 168 кв. м, гимнастический на 200 кв. м и стрелковый тир 100 кв. м. Учебно-тренировочные занятия проводятся по утвержденному расписанию.

В 2022 году женская команда по волейболу приняла участие в соревнованиях НСЛ в

городе Алматы и заняла первое место. Есть 4-е место по тогызкумалаку, 1-е место по футболу. Кстати, соревнование проходило в Университете «Туран». Наша альма-матер показывает хорошие результаты. К примеру, в 2017 г., когда IX летнюю универсиаду Жетысуский университет провел у себя, вуз занял по 18 видам спорта 2-е общекомандное место, а в 2019 г. на X Универсиаде, прошедшей в г. Актобе 3-е общекомандное место среди вузов РК, в 2021 году 2-е место в соревнованиях по волейболу среди женщин. В 2023 году планируется участие в соревнованиях XII-й летней Универсиады в г. Актау имени Ш. Есекова.

Среди студентов-спортсменов: 3 чемпиона мира, 1 победитель Чемпионата Мира, 2 чемпиона Азии и 8 победителей чемпионата Азии, 12 чемпионов РК, 15 Победителей Чемпионата РК, 11 МММУ РК, 24 МС РК, 53 КМС РК, 6 перворазрядников, 2 второразрядника и в третьей категории 5 человек.

В нашей быстротечной жизни, которая наполнена стрессами, экономическими спадами, нехваткой времени, плохой экологией, необходимо вовремя прислушаться к своему телу, душе и прожить здоровым человеком. Благодаря тренировочным нагрузкам улучшается кровоснабжение мышц, самочувствие и работоспособность.

Спортивный клуб
Жетысуского университета.

СЛАВА – В РУКАХ ТРУДА

Студентка, активистка, спортсменка, наконец, она – просто красавица!

Студенческая пора – это особый этап, один из самых запоминающихся периодов жизни каждого человека. Это время молодости, расцвета, времени смелых идей и далеко идущих планов. Именно в студенческие годы происходит становление личности, формируются принципы и убеждения, закладываются основы будущих успехов. Мы учимся расти эмоционально, физически, философски и развиваем социальные навыки, чтобы самореализоваться и показать свои таланты. Как же влиться в студенческую жизнь, перебороть свои страхи и просто провести годы в вузе так, чтобы потом вспоминать об этом с улыбкой на лице.

Современный студент – не просто молодой человек, который грызет гранит науки, получает будущую профессию и живет обычной студенческой жизнью. Многие из них выходят за рамки и становятся настоящими звездами, которыми гордится вуз. Среди них есть и целеустремленные, организованные журналисты, амбициозные вокалисты, ответственные волонтеры, веселые активисты, которые уже ярко заявили о себе. Таким, безусловно, талантливым человеком является Жулдыз Оралова. Она хореограф. Если раньше преподавала стиль jazz, то сейчас hip-hop.

«Я была активной и в школе. Мы устраивали разные мероприятия, конкурсы, дебаты и без руководителя. Дружили командой и относились ко всему с ответственностью. Ведь это полезно и продуктивно».

Студенческий актив:

- идеи, которые бывают ключом, вытекают в проекты и реализуются.
- желание добиться успеха, работать и получать от этого удовольствие, быть в центре внимания и шагать в ногу со временем.
- время меняться.

После слов Жулдызы, мы задумались над трудностями организационных работ. Необходимо контролировать множество факторов, решать возникающие в процессе вопросы и учитывать огромное количество нюансов. Поэтому очень важно иметь четкий план действий и, не давая себе ни малейшего шанса скатиться к прокрастинации всех задач, следовать этому плану и готовить все заранее, не откладывая на последний момент.

Еще один трудолюбивый, креативный, талантливый человек – Дана Дубекова. Студенческий декан, волонтер клуба «Rise Up».

«Я обязана планировать работу студенческого совета, участвовать в составлении и организации выполнения этого плана, организовывать и проводить различные внеучебные воспитательные мероприятия, обеспечивать реализацию прав и исполнение обязанностей студентов, помогать куратору, заполнять документы. Поначалу ответственность давила на меня. Нельзя было забывать, что я еще и студентка, у которой 13 дисциплин. Со временем, набравшись опыта и знаний, я стала более открытой и жизнерадостной. Нашла новых друзей. Главное, я научилась понимать и ценить чужой труд».

Университет это то место, которое дарит шанс. Ведь умение показать себя на публике, привлечь внимание и удержать его далеко не просто. Расширяя свой кругозор, мы видим новые горизонты, за что благодарны администрации за предоставленные возможности.

Тогжан ТАЛГАТОВНА,
Анастасия КРЯТ,
ЖР-311.

7-8 стр. подготовлены Алтынай МАХИМОВОЙ.

ҚҰРЫЛТАЙШЫ: І.ЖАНСҮГІРОВ АТЫНДАҒЫ ЖЕТИСУ УНИВЕРСИТЕТИ

- Газет Қазақстан Республикасы Ақпарат және Коммуникация министрлігі, Байланыс, акпараттандыру және бұқаралық акпарат құралдары саласындағы мемлекеттік бақылау комитетінде 2018 жылды 27 қарашада тіркеліп, № 17378-Г күелігі берілген.
- «Жетісү университеті» газеті медиаорталықта төріліп, беттелеуді.
- Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді.
- Газет айнала бір рет шығады.
- Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үйде, «Алматы - Болашақ» АҚ филиалы «Оффсет» баспаханасында басылады.

МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ:
Талдықорған қаласы,
Жансүгіров көшесі, 187 а.
Байланыс телефоны: 12-00

Индекс 64568
Тапсырыс №476
Таралым 2000 дана

Медиаорталық басшысы
Баян Шаянбаева

Бас редактор: А. Иебекова
Тілші: С. Эшірбекова
Корректор: А. Махимова
Дизайнер: Н. Елшибеков
Фотограф: С. Турсанов